EJEKEJAN

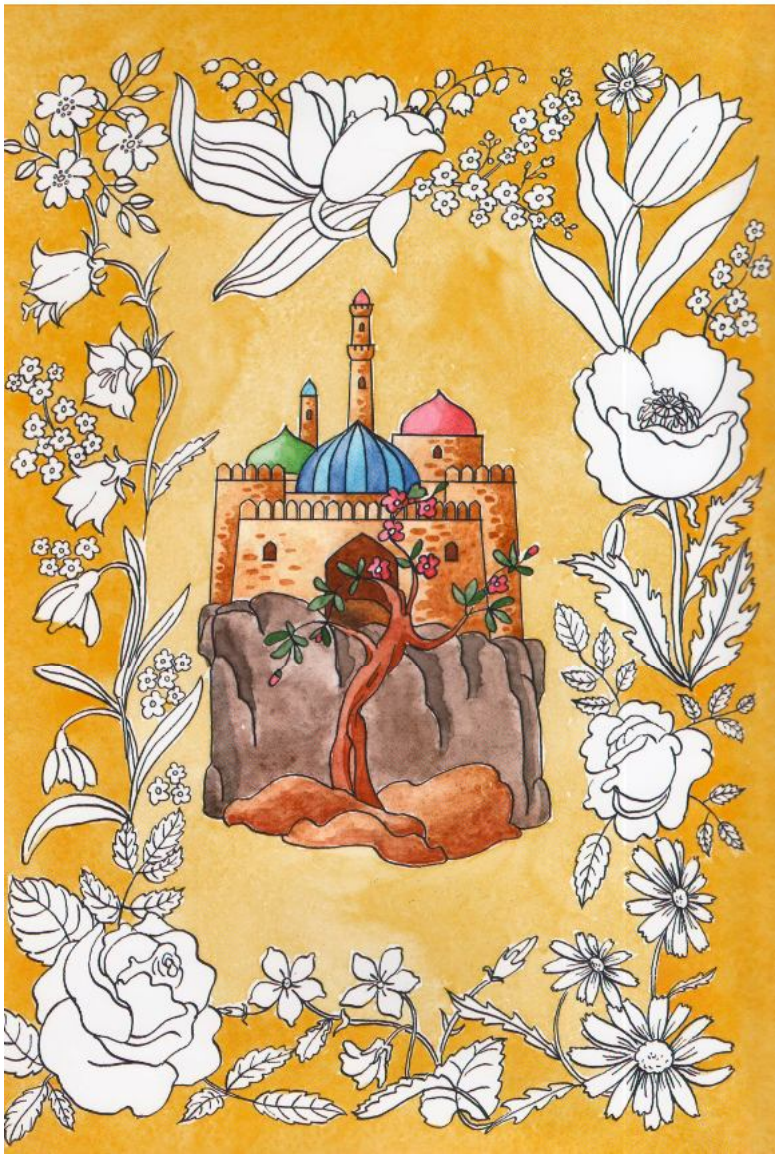

EJEKEJAN

Erteki

TÜRKMEN TÜRK İLKOKULLARI
Kaynak Kitap
No:.....
ZÜMRE BAŞKANLIĞINA AİTTİR

Aşgabat
Türkmen döwlet neşirýat gullugy
2009

Bir bar eken, bir ýok eken, gadym zamanda bir adam bar eken. Onuň öňki aýalyndan galan bir gyzy bilen bir ogly bar eken. Gyzynyň ady Ejekejan, oglunyň ady Baýmyrat eken.

Ol adamyň soňky alan aýaly bu çagalara göriplik edýär eken. Bir gün aýaly syrkaw bolan bolup, ärine:

– Sen şu ogluňdan geçseň, men gutularyn – diýen.

Ol adam hernäçe etmejek bolsa-da, aýaly goýman, ony oglundan geçmäge razy eden. Olaryň ony ertir öldürjek diýen maslahatlaryny Ejekejan eşidipdir. Soňra Ejekejan:

– Jigim, şu gün biz gaçaly, ýogsam seni öldürjekler – diýipdir.

Bular bir pikire gelip, bir ýerde oýnap otyrkalar, Baýmyrat Ejekejanyň daragyny alyp gaçypdyr. Ejekejanam onuň yzyndan kowan bolupdyr. Şeýdip, ikisi-de gaçyp, çöl-beýewana çykyp gi-

dipdirler. Az ýöräp, köp ýöräp, düz ýöräp, çöl ýöräp barýarkalar, ajygyp-suwsap halys ysgynlary gaçypdyr.

Birwagt öňlerinden bir çeşme çykypdyr. Baýmyrat suw içjek bolsa, Ejekejan:

–Jigim, bu suw guşlaryň suwudyr. Mundan içseň, guş bolarsyň – diýip, ony suw içmäge goýmandyr. Dem-dynç alyp, ýene ýola düşüpdirler. Barýarkalar ýene çeşme çykypdyr. Baýmyrat ondan suw içjek bolsa, Ejekejan:

–Jigim, bu suw keýikleriň suwudyr. Mundan içseň, keýik bolarsyň – diýipdir. Baýmyrat gaty suwsany üçin, Ejekejana bildirmän, şol çeşmäniň başynda köwşüni galdyran bolup gidipdir. Birazajyk ýöräninden soň, Baýmyrat:

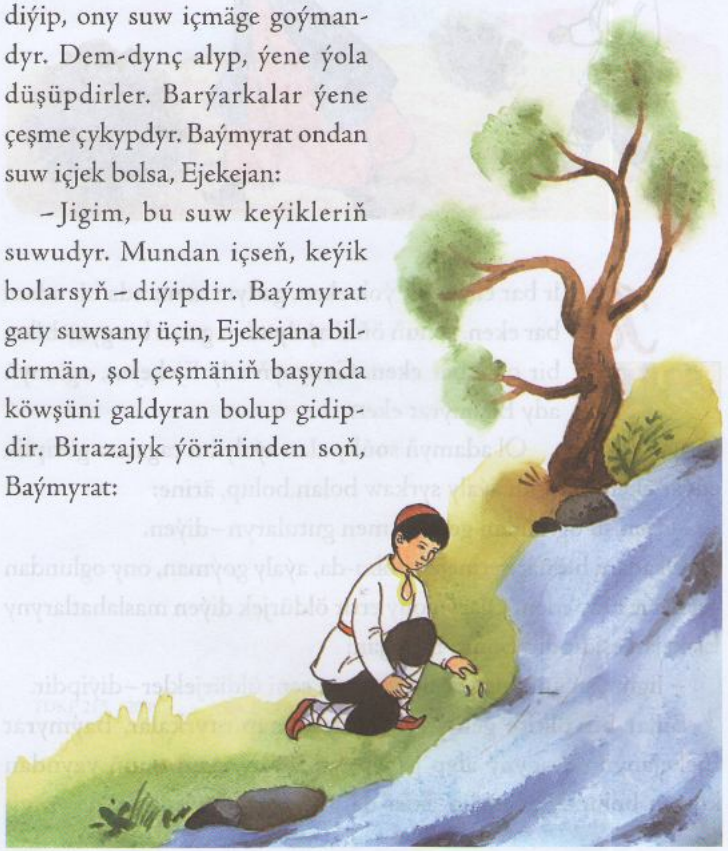

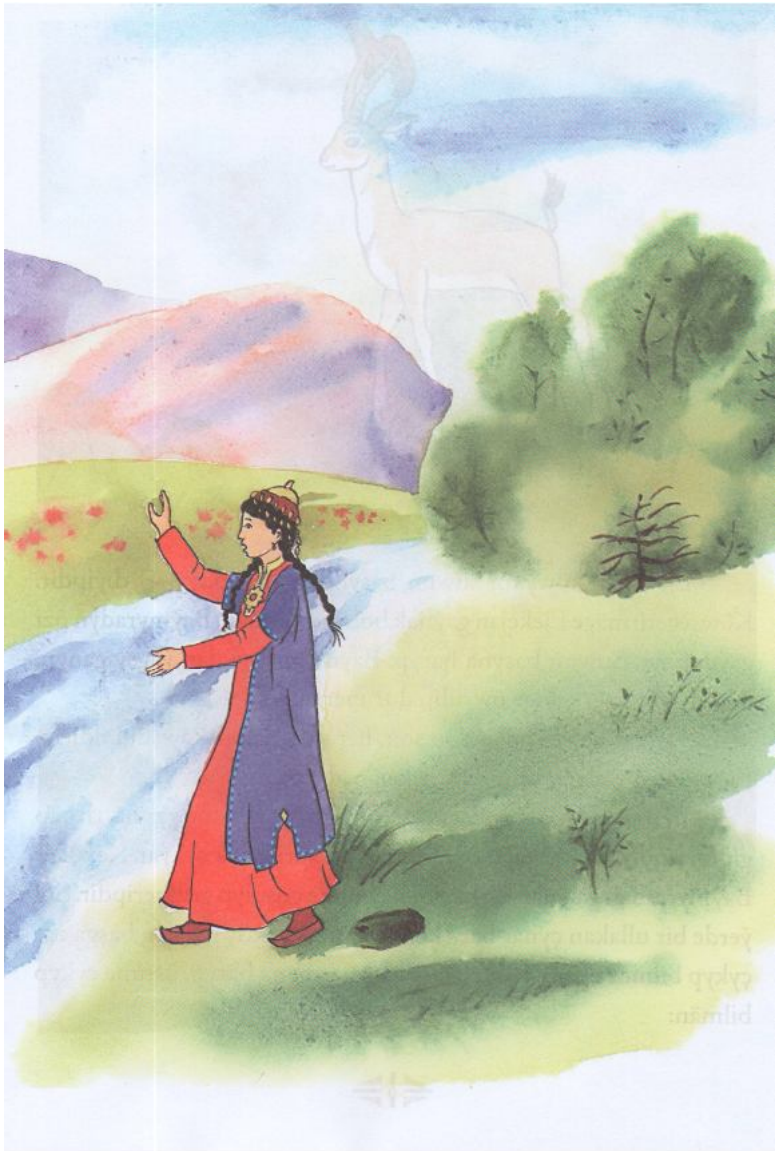

– Ejekejan, köwşüm suwuň başynda galaýypdyr – diýipdir. Köwşi getirmäge Ejekejan gaýtjak bolsa-da etmän, Baýmyradyň özi gaýdypdyr. Suwuň başyna baryp, Baýmyrat suwdan ýagşy ganyp, başyny göterse, keýige öwrülip duruberenmiş.

Baýmyrat keýik bolandan soň, her şahyna bir köwşüni ildirip, Ejekejanyň ýanyna gelipdir. Ejekejan aglap:

– Jigim, içme diýsem etmediň– diýip, jigisini yzyna tirkäp gidiberipdir. Barýarkalar öňlerinden bir süri keýik çykýar. Keýikler Baýmyratdan gaçmandyrlar. Ol keýiklere goşulyp geziberipdir. Şol ýerde bir ullakan çynar bar eken. Üstüne ganatly guşdan başga zat çykyp bilmez ekeni. Ejekejan çynaryň ýanyna baryp, üstüne çykyp bilmän:

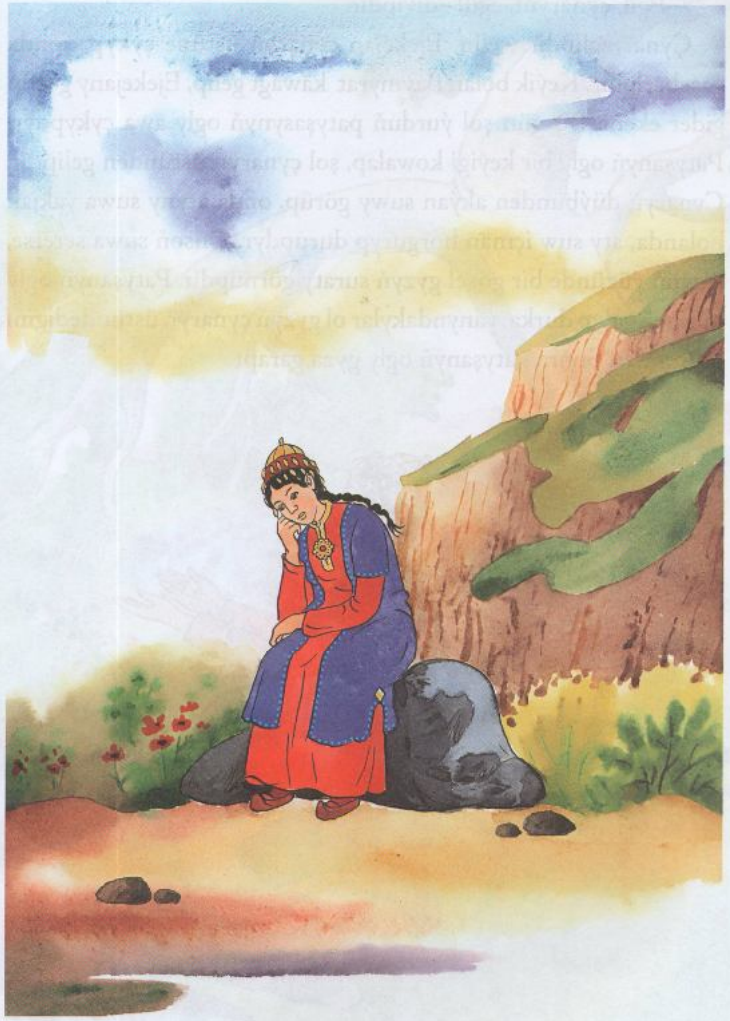

– Egil, çynarym, egil! – diýipdir.

Çynar eglipdir welin, Ejekejan çynaryň üstüne çykyp, şonda ýaşaberipdir. Keýik bolan Baýmyrat käwagt gelip, Ejekejany görüp gider ekeni. Bir gün şol ýurduň patyşasynyň ogly awa çykypdyr. Patyşanyň ogly bir keýigi kowalap, şol çynaryň üstünden gelipdir. Çynaryň düýbünden akýan suwy görüp, onda atyny suwa ýakjak bolanda, aty suw içmän horguryp durupdyr. Onsoň suwa seretse, suwuň ýüzünde bir gözel gyzyň suraty görnüpdir. Patyşanyň ogly oňa geň galyp durka, ýanyndakylar ol gyzyň çynaryň üstündedigini bilipdirler. Soňra patyşanyň ogly gyza garap:

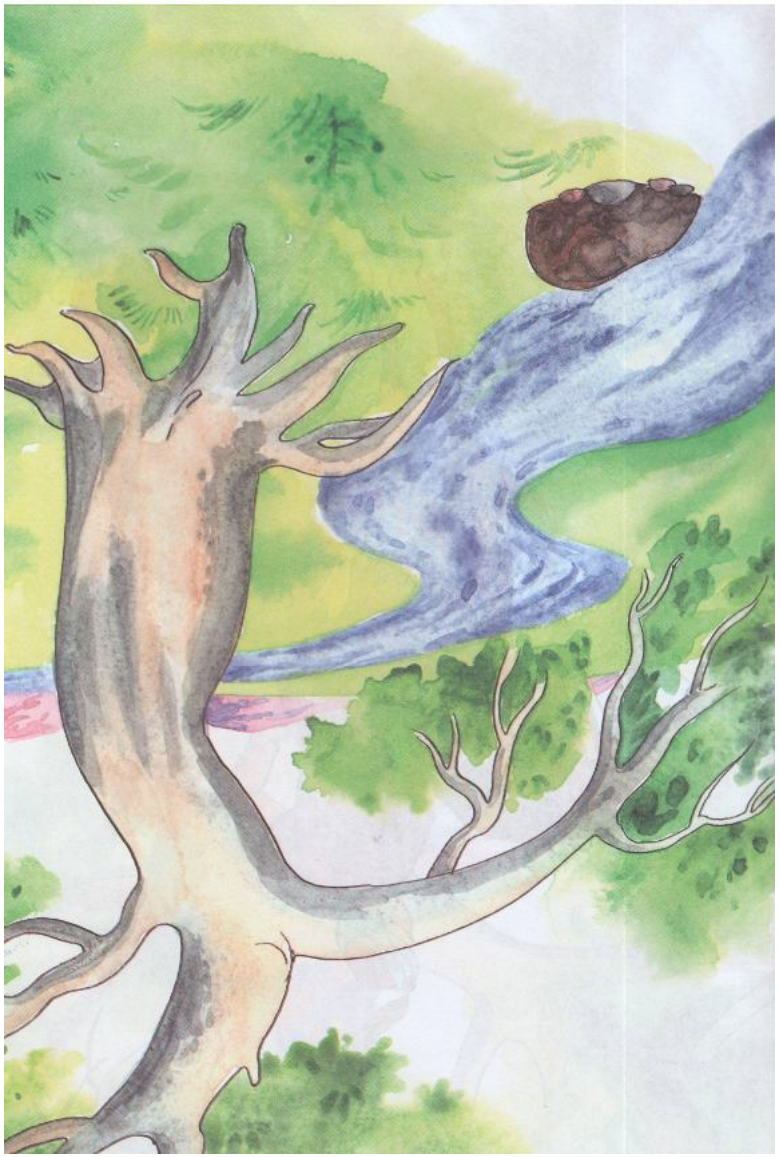

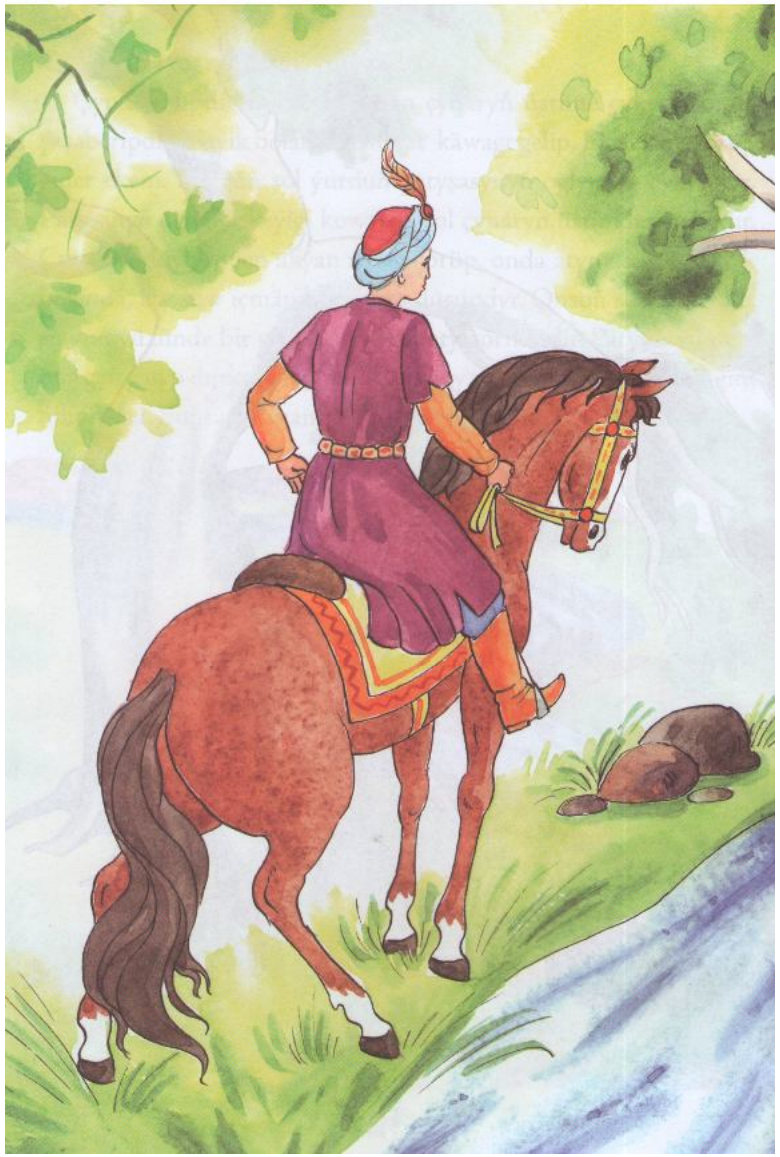

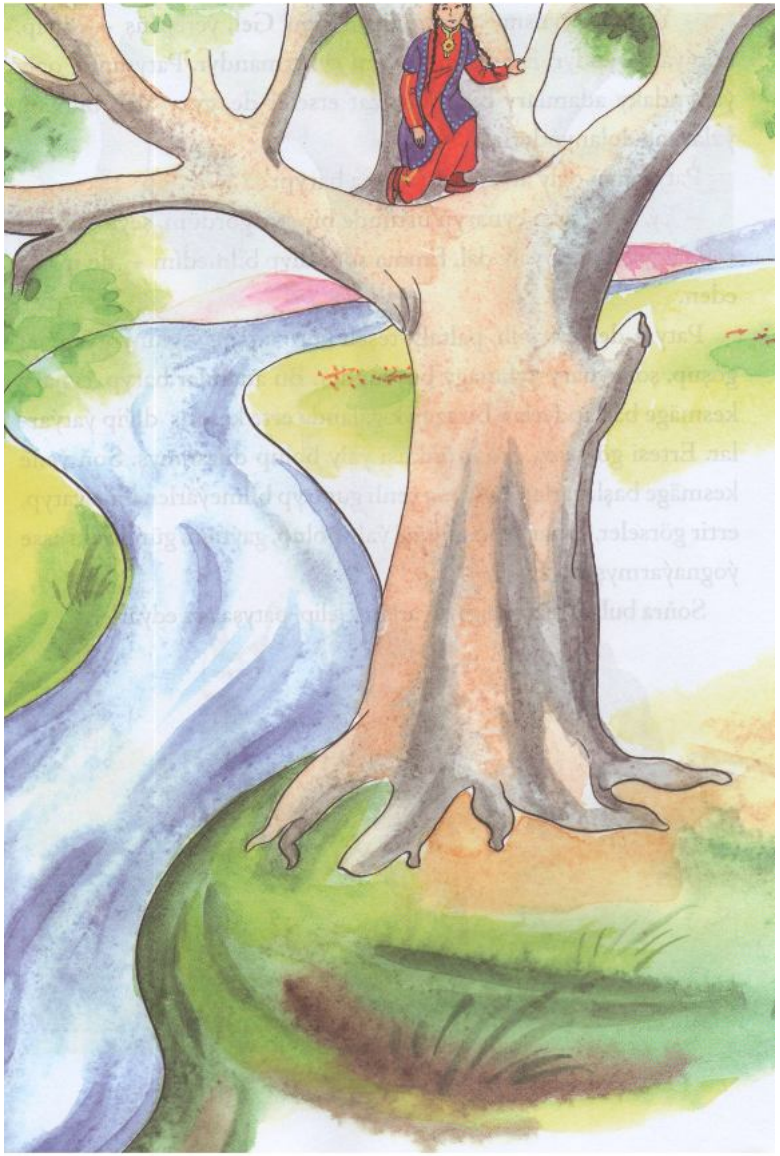

– Ýeri, gyz, ynsmysyň ýa jynsmysyň? Gel, ýere düş – diýip, köp ýalbarypdyr. Emma gyz sesini çykarmandyr. Patyşanyň ogly ýanyndaky adamlary bilen her zat etseler-de, gyzy alyp bilmän, yzlaryna dolanypdyrlar.

Patyşanyň ogly atasynyň ýanyna baryp:

– Eý, ata, pylan çynaryň üstünde bir gyz gördüm, şeýle bir gözel, salgyny berer ýaly däl. Emma şony alyp bilmedim – diýip arz eden.

Patyşa derrew pilli, paltaly, teşeli köp adamy oglunyň ýanyna goşup, şol çynary ýykmagy buýrupdyr. Bu adamlar baryp, çynary kesmäge başlapdyrlar. Birazajyk galanda erte keseris diýip ýatýarlar. Ertesi görseler, çynar öňküsi ýaly bolup duranmyş. Soň ýene kesmäge başlaýarlar. Agşama çenli gutaryp bilmeýärler. Gije ýatyp, ertir görseler, çynar ýene öňküsi ýaly bolup, gaýtam, günde iki esse ýognaýarmyşyn.

Soňra bular yzlaryna gaýdýarlar. Gelip, patyşa arz edýärler.

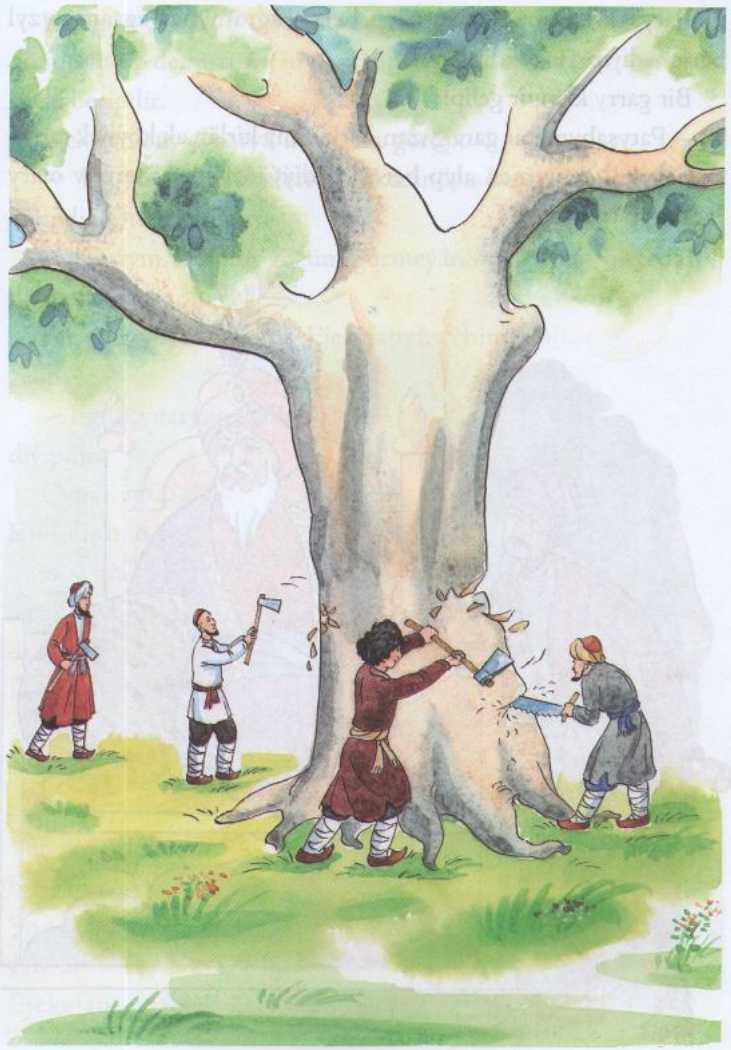

Patyşa: «Kim şol gyzy alyp berse, agramyna agram gyzyl berjek»diýip, jar çekdirýär.

Bir garry kempir gelip:

– Patyşahym, bir gara gazan, birki sany kirlän ak köýnek tapyp berseň, şol gyzy men alyp bereýin – diýýär. Patyşa derrew olary tapdyryp berýär.

Kempir çynaryň düýbüne gelip, gazany suwuň boýunda düňderipdir-de, üstüne suw guýup, geýimleri gazanyň garasyna süýkäberipdir.

Ejekejan ony çynaryň üstünden görüp:

– Eý, mama, geýimleriňi öňküsinden beter gara edýärsiň – diýipdir. Onda kempir:

– Gyzym, meniň gözüm görmeýär, özüň gelip öwredäý – diýipdir.

Bu garrynyň bolşuna Ejekejanyň rehimi gelip:

– Egil, çynarym, egil! – diýipdir.

Çynar eglipdir. Ejekejan düşüp, kempiriň geýimlerini ýuwup beripdir. Soňra kempir Ejekejanyň ýanyna gelip:

– Gyzym, eden işiňe taňryýalkasyn. Ýör, şu ýerde meniň bir sandygym bar. Şondan garbanar ýaly al – diýipdir. Ejekejan etmejek

bolsa-da, kempir goýman, sandygyň ýanyna getiripdir. Ejekejan sandygy açsa, içinden patyşanyň ogly çykyp, Ejekejany tutupdyr. Patyşanyň ogly özüni tanadyp, Ejekejany öýüne äkitjek bolupdyr. Onda Ejekejan:

– Meniň bir jigim bar, ol keýik suwuny içip, keýik boldy. Eger sen şony hem äkidip, tylladan ahyr, kümüşden köken edip saklasaň, seniň bilen gideýin – diýipdir.

Patyşanyň ogly razy bolupdyr. Ejekejan bir depä çykyp, keýik jigisini çagyrypdyr. Ol gelenden soň, Ejekejan oňa hemme bolan işi aýdypdyr. Keýik hem muňa razy bolan. Şondan soň patyşanyň ogly

Ejekejan bilen keýigi getiripdir. Keýige aýdylyşy ýaly, tylladan ahyr salyp, kümüşden köken edip goýupdyr.

Ejekejany bolsa toý edip, özi alypdyr. Ejekejanyň ýanyna Patma atly bir gyrnak hem beripdir. Aýdan-aý, günden-gün geçip, Ejekejan göwreli bolýar. Bir gün Patma derýa boýuna geýim ýuwmaga gidende, Ejekejan hem bile gidipdir. Patma derýanyň gyrasyna bir gazyk kakyp, oňa bir uzyn ýüp dakyp, bir ujuny bilegine baglap, derýa suwa düşüpdir.

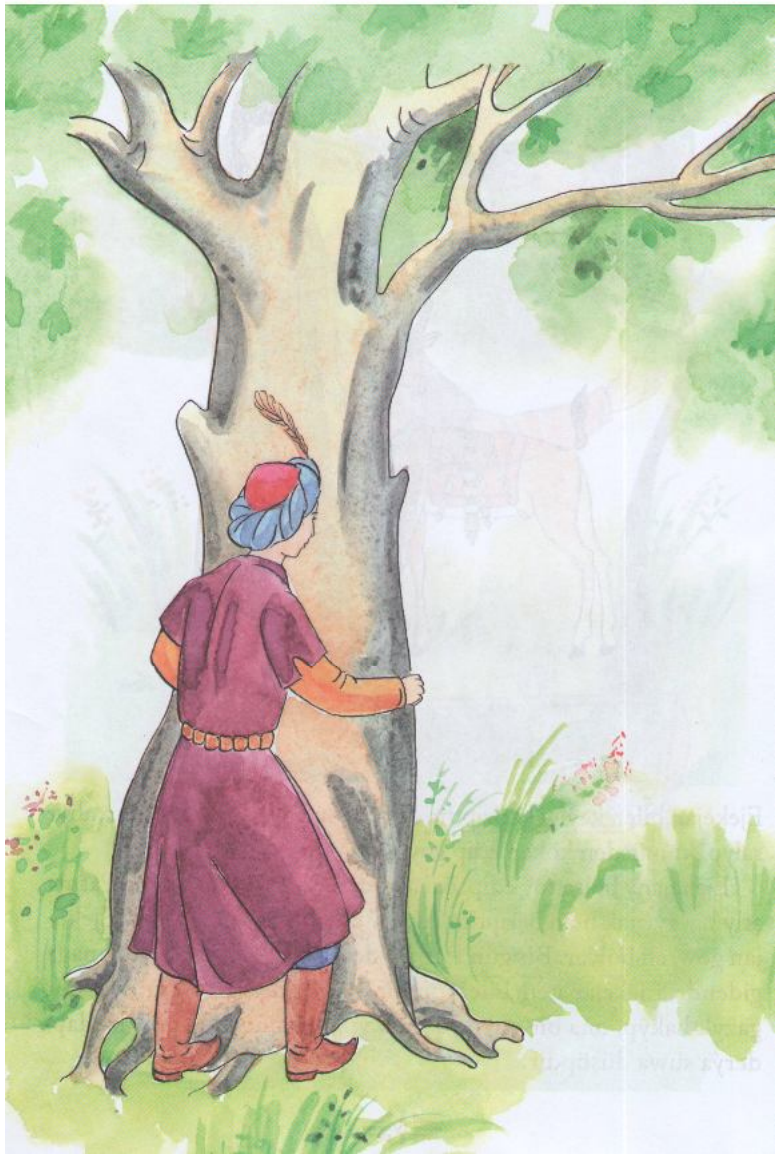

Ejekejanam ony görüp, suwa düşesi gelen. Ol suwa düşende, Patma gazygy goparyp goýberipdir. Ejekejan suwa çümüp, derýanyň düýbüne gidiberýär.

Soňra Patma Ejekejanyň eşiklerini geýip, garnyna-da öz egin-eşigini baglap, Ejekejana meňzäp, öýlerine gelipdir. Patyşanyň ogly onuň Patmadygyny bilmändir.

Olar şeýdip ýaşaberýärler.

Patmanyň kellesi kel ekeni. Onsoň ol gije hyrt-hyrt edip, kellesini gaşaýarmyş. Şazada onuň näme iýýändigini sorapdyr. Ol bolsa keldigini bildirmejek bolup:

– Atam öýümden getiren gowurgamy iýýän – diýip jogap beripdir.

Onda şazada:

– Maňa-da ber-dä – diýipdir.

Patma:
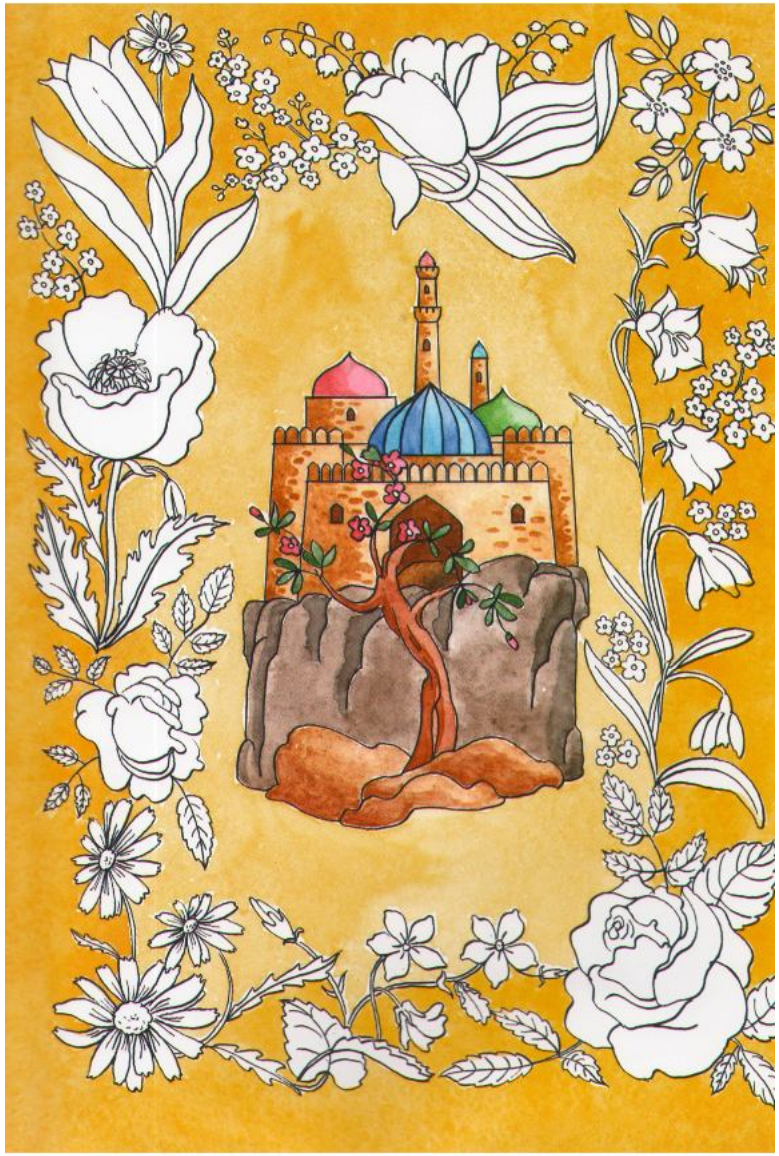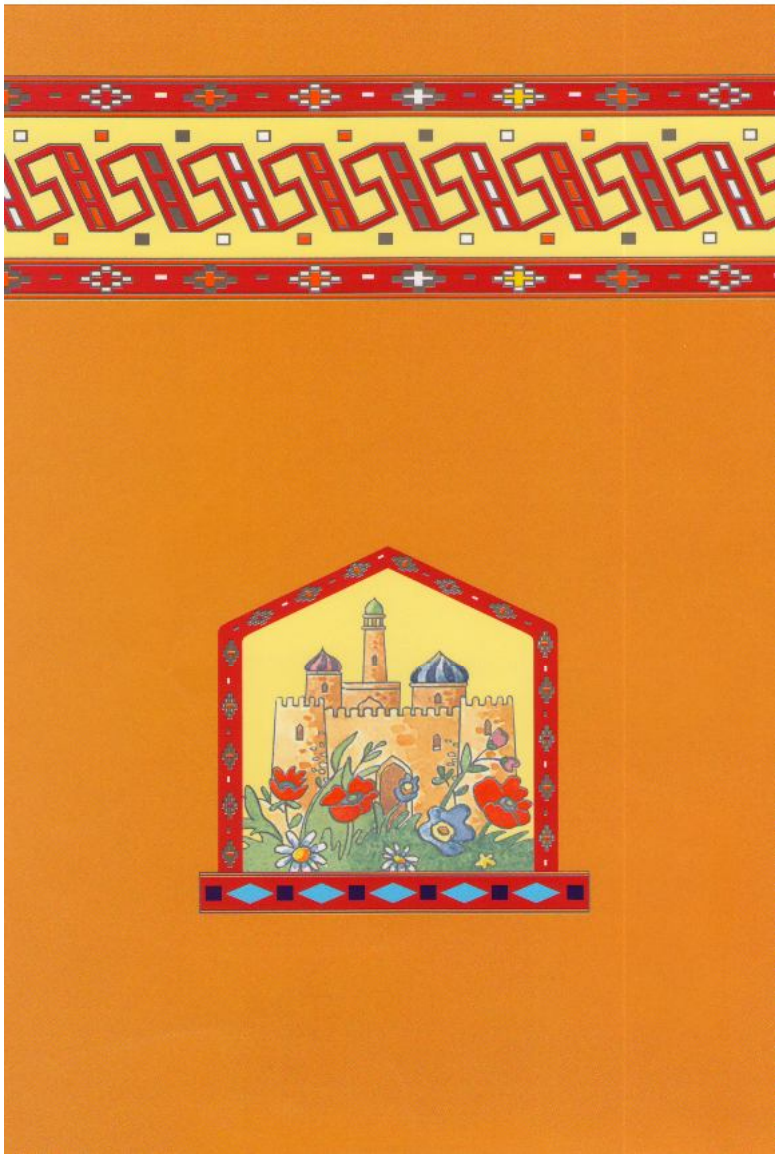
– Gutaraýdy-da – diýipdir.